

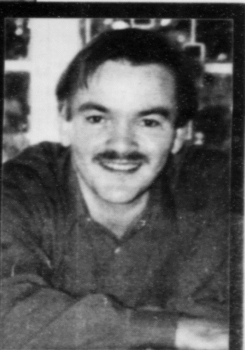
Internet Sosialurinn

kring allan knöttin

Jógvan Hugo Gardar, Oslo

**Framúr-
skarandi
møgu-
leiki**

Jústinus Eidesgaard,
Singapore

**Nú rapla
múrarnir**

Niels Christian Nolsøe,
Elektron

**KT koll-
veltingin**

Internet Sosialurinn - um allan knöttinn

Niðan á informa- tíónsmotorvegin

Teldurnar, serliga nú tær eru skipaðar í tað heimsúmfatandi netið - Internetið, hava longu broytt tann mátan, sum virkir og stovnar samskifta innanhýsis og sínámillum, og mátan, sum virkir og stovnar samskifta við síni viðskiftafólk. Teldurnar ella Internetið geva tí einstaka atgongd til eitt hav av meiri ella minni relevantum upplýsingum, og tær gera tað eisini møguligt skjótt og bíliga at skriva teldubrøv til fólk, líkamikið hvar á knöttinum tey eru stódd, skrivar Erhard Jacobsen, bókvørður

Erhard Jacobsen

Tann velduga menningin á telduøkinum hesi seinastu árin hevur reist spurningin um, hvussu vit skipa okkum við teldunum, hvussu viðurskiftini millum teldur og menniskju skulu vera.

Tá ið teldur nú einaferð fara at verða ein so stórvir parti av okkara gerandisdegi, sum spátt er, og sum tekin eisini longu eru um, so er tað onki uttan nátturligt, at vit vanligu fólk, sum skulu brúka hesar teldurnar bæði

Hin kendi Bill Gates, hann sjálvur við Microsoft

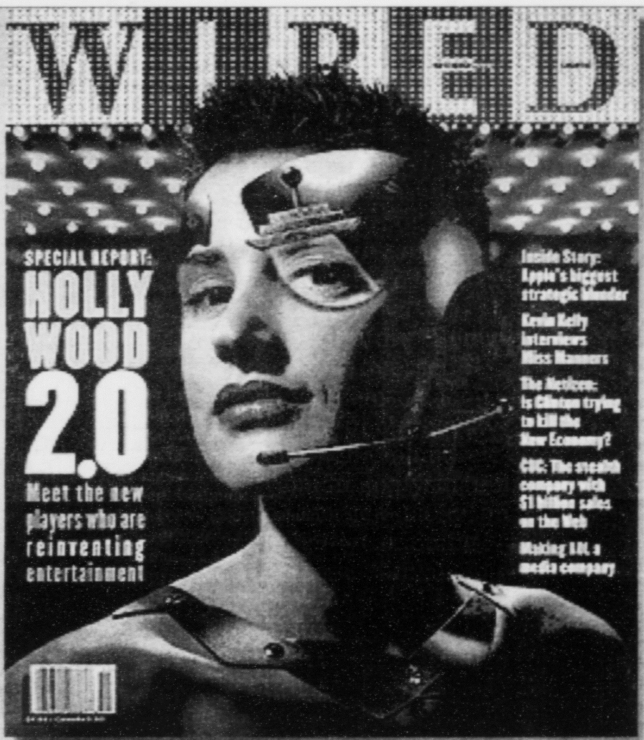
í okkara arbeiði og til gerandisendamáli, fara at gera vart við okkum, fregnast og seta fram krøv.

Teldur eru ikki bara teknikkur, nei, tær hava longu og fara framyvir at føra við sær broytt arbeiðslag og broyttar arbeiðshættir; tær skapa grundarlag fyri nýggjum vinnugreinum, nýggjar mátar at samskifta, at keypa og selja, at læra og øðrvísi mátar at skaffa okkum undirhald.

Í síðsta enda eru teldurnar ein samfelagsspurningur, og eisini ein spurningur um mentan ella mentunarpolitikk.

Teldurnar lætta um og gera heimin minni

Teldurnar, serliga nú tær eru skipaðar í tað heimsúmfatandi netið, Internetið, hava longu broytt tann mátan, sum virkir og stovnar samskifta innanhýsis og sínámillum, og mátan, sum

Tíðarritið Wired kann lesast á Interneti. Adressan er: <http://wired.com/>

virkir og stovnar samskifta við síni viðskiftafólk. Teldurnar ella Internetið geva tí einstaka atgongd til eitt hav av meiri ella minni relevantum upplýsingum, og tær gera tað eisini møguligt skjótt og bíliga at skriva teldubrøv til fólk, líkamikið hvar á knöttinum tey eru stódd. Teldurnar lætta um, og tær gera heimin minni.

Men teldurnar fara at gera meira enn tað.

Tað sum veruliga fer at broyta okkara gerandisdag í framtíðini, vænta serfrøðingar, fer at verða hin sonevndi informátionsmotorvegin. Hesin informátionsmotorvegin er ikki til enn, men hann fer møguliga at líkjast Interneti, sum vit nú kenna, men hann fer samstundis eisini á mangan hátt at virka øðrvísi enn Internet. Tað er heldur ongín ivi um, at menningin av informátionsmotorvegnum fer at fáa munandi stórri avleiðingar fyri alt samfelagið, enn t.d. Internetið higartil hevur havt.

Fleiri miðlar í sama miðli

Tað, sum eyðkennir informátionsmotorvegin er fyrst og fremst samanrenningin av fleiri ymiskum miðlum í ein miðil. Miðlar, sum í dag eru atskildir, teldan og telefonin, sjónvarp, útvarp, bløð og onnur kunning ætlað borgarunum fara, tá ið informátionsmotorvegin er veruleiki, at verða integrerað í ein miðil, sum fer at varpa út multimedia: tvs. telduskjøl, sum fara at verða sett saman av ljóði, myndum, teksti og livandi myndum ella video. Hetta sum vit longu nú kenna frá teimum sonevndu CD-rommunum og partvís Interneti. Øll flyting av data og informátion er digital, so her er alto so talan um eina samanrenning av teldutækni og tele-samskifti.

Eitt annað, sum eyðkennir informátionsmotorvegin er møguleikin at samskifta við informátionsleverandørin, tvs. at tú kanst velja og seta saman tað, sum tú vilt lesa, hoyra ella

siggja, og hetta kann gerast á ein heilt annan hátt, enn vit kunnu við verandi fjølmiðlum.

Hetta seinasta fer avgerandi at vikja frá tí, sum vit kenna frá fjølmiðlunum, eitt nú sjónvarpi ella útvarpi, har vit øll mugu hyggja at ella lurta eftir tí sama ísenn. Við informátionsmotorvegnum fara vit sostatt burtur frá tí, sum verður rópt synkronari transmissión og yvir til asynkrona transmissión.

Og hví skal okkara tjóðskaparligt samleiki liggja í hesum, at vit øll hoyra tey somu tíðindini ísenn, ella at vit øll í senn sessast at hyggja eftir Degi og Viku ella onkrari aðrari sending í sjónvarpinum?

Var tað ikki meira ómakaleyst, at vit fingur sendingarnar sendandi, goymdu tær og so hugdu, løsu ella lurtaðu, tá ið tað lá best fyri hjá okkum, og at vit løsu, hugdu ella lurtaðu eftir tí, sum vit hvør einstakur hildu vera mest áhugavert og viðkomandi, tvs. at vit valdu sjálvi heldur enn, at onkur annar valdi fyri

Internet Sosialurinn - um allan knöttin

okkum.
 Onnur týðandi eyðkenni við
 infor­má­ti­óns­mo­to­r­veg­num
 kundu eisini verið nevnd, men
 lat okkum gevast her.

**Tjak og skrivning um
 infor­má­ti­óns­mo­to­r­veg**
 Infor­má­ti­óns­mo­to­r­veg­urin var
 annars eitt evni, sum var nógv
 umrøtt fyri nokrum árum síðani.

I USA legði varforsetin Al
 Gore fyrst í hálvfemsárumum
 fram ætlanir um »The National
 Information Infrastructure« og
 setti orð á hugtakið »the infor­
 ma­tion superhighway«.

I maj mánað í 1994 legði ein
 ES-nevnd, undir leiðslu av
 Martin Bangemann fram sitt álit:
 "Europe and the Global Infor­
 ma­tion Society", eitt álit, sum
 síðani hevur verið nevnt Bange­
 mann-rapportin. Danir fóru eisi­
 ni tíðliga av seingini, tí longu í
 oktober mánað sama árið lat hin
 sonevnda Dybkjær-Christensen-
 nevndin úr hondum eina drúgvu
 frágreiðing við heitinum „Infor­
 samfundet år 2000“.

I hesum álitum og frágreiðing-
 um hevur dentur verið lagdur á
 at lýsa møguleikar og vandar og
 vísa á, hvørji politisk tiltøk ella
 átøk eru neyðug, fyri at sum
 mest kann fáast burtur úr teim-
 um nógvu møguleikum, sum
 fara at koma við menningini av
 infor­má­ti­óns­mo­to­r­veg­num.

Og sjálvandi er eisini skriv-
 aður ein hópur av bókum og
 greinum um hesa nýggju sam-
 skiftistøkina, bæði fakkbók og
 meira ella minni veruleikakend-
 ar skaldsøgur.

Her fara vit at halda okkum til
 nakrar av fakkbókunum.

Í 1995 gav Nicholas Baran út
 bókina „Inside the Information
 Superhighway“, ið er ein áhuga-
 verd og serios lýsing av tí, ið
 koma skal. Á donskum hevur
 henda bókin fingið heitið: Infor-
 ma­ti­óns­mo­to­r­ve­jen - genvej til
 fremtiden.

Hin kendi Bill Gates, hann
 sjálvur við Microsoft, gav árið
 eftir út bókina „The Road A-
 head“, ið er hansara boð uppá,
 hvussu vit best fyrireika okkum
 til eina framtíð, har framkomin
 teldutøkni verður týðandi lutur í
 at kalla øllum lívsins viðurskift-
 um. Á donskum hevur bókin hjá
 Bill Gates fingið tað sigandi
 heitið: Grib fremtiden.

Ein triðja bók um hetta evnið,
 sum eg kundi hugsað mær heilt
 stutt at viðgjørt her, er bókin
 »Being Digital« hjá Nicholas
 Negroponte. Eisini henda bókin
 kom út í 1995 og á donskum
 eitur hon: Det digitale liv.

Skal vera ein verulig tæna­sta
 Eins og hinar bøkurnar, so er
 bókin hjá Negroponte ein lýsing
 av framtíðini. Lýsingin er sjálv-
 andi merkt av, at nógv er gitingar,
 men Negroponte hevur tó
 sínar greiðu meiningar, og hann
 hevur eisini góð ráð at geva
 teimum, sum sambært honum
 ikki hava sæð skriftina á veggi-
 num enn.

Negroponte er kendur sum

stovnari og leiðari av tí navn-
 fra­ma Media Laboratory hjá
 Massachusetts Institute of
 Technology. Á hesi starvsstov-
 uni hava tey serliga lagt dent á
 at granska og kunna seg um
 framtíðar samskipti, og roynt at
 lýsa hvussu hetta framtíðar sam-
 skifti fer at ávirka undirhald,
 útbúgving og vinnulív.

Negroponte hevur skrivað fast í
 tíðarritinum Wired, sum kann
 lesast á Interneti, og tað eru
 greinar úr hesum tíðarriti, hann
 hevur umskrivað og savnað í
 bókini „Being Digital“.

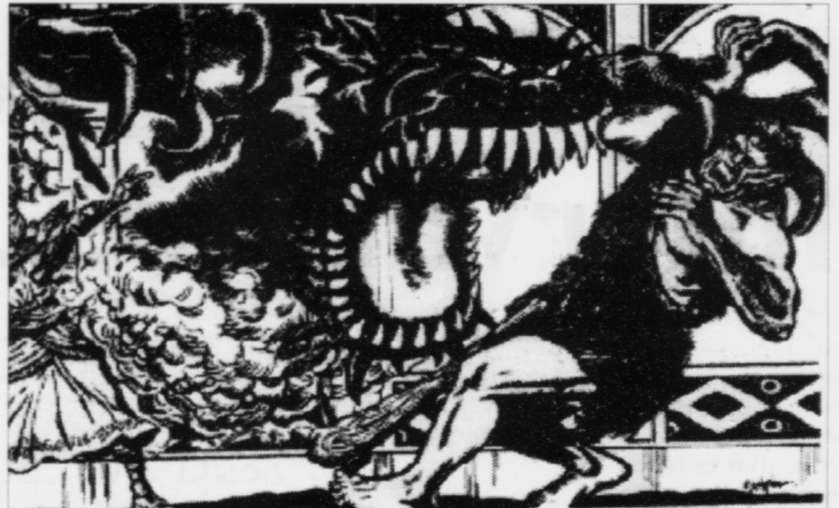
Negroponte leggur dent á, at
 nýggja infor­má­ti­óns­støknin skal
 verða ein verulig tæna­sta og
 ikki bara brúkast til dagdølju og
 reklamu. Tað snýr seg ikki
 bara um at oysa fleiri og fleiri
 bit niður yvir fólk, hóast møg-
 uleikin er har. Tað snýr seg um
 innihaldið og um sosial fyrilit.

Samfelagslig menning sprettir
 ikki úr gekkaspølum og und-
 irhaldi, men úr óktari vitan og
 royndum, og tískil verður tað
 avgerandi fyri framtíðar menningina,
 at hesin parturin á infor-
 ma­ti­óns­mo­to­r­veg­num, vitan-
 ar-parturin, verður biligur og
 lætt atkomiligur, og at vitan ikki
 bara verður nakað, sum ein væl-
 bjargaður minniluti brúkar til
 tess at lýva egnum áhugamá-
 lum, meðan fjöldin má taka til
 takkar við tí biliga undirhaldi-
 num.

Loysunarorðini her eru sosial
 prísáseting og desentralisering.

Negroponte skrivur eisini um
 markamót ella grensufliatur,
 millumlíðið millum maskinur og
 menniskju.

Markamót í dag kenna vit best
 sum valmyndina vit síggja á

Summi gera kanska í so nógv av, tí ið tey skulu lýsa vandarnar við infor­má­ti­óns­mo­to­r­veg­num

telduskíggjanum, ella knottarnir
 vit trýsta á fyri at fáa fram
 myndir á sjónvarpskíggjan.

Fyri, hvussu nógvu nýttu vit
 vanligu fólk fara at fáa burturúr
 nýggju tøkni. Og Negroponte
 dugir ikki at síggja nakran
 vanda, hóast teldumar úttan iva
 fara at yvirtaka alt fleiri partar
 av okkara gerandisstáki. Væl at
 merkja um rætt verður atborið.
 Hann ber ongan ótta fyri, at vit
 fara at hvørva sum menniskju í
 øllum teldurokinum. Vit fara í
 alt størri mun at brúka teldu-
 skráir, ella markamót, sum fara
 at duga at avgreiða eina ávísa
 uppgávu, men sum samstundis
 fara at duga serliga væl at sam-
 skifta við aðrar telduskráir.

Tað er í hesi sannroynd, at

Negroponte sær fyri sær, at vit
 øll fara at fáa okkara elektron-
 iska butlara, sum syrgir fyri
 øllum, sum vit hava tørv á, og
 sum skilur beinleiðis talu og
 kennir okkara tørv, á sama hátt
 sum hundurin kennir eigara sín á
 roddini og meðferðini.
 Spurningurin er bara, hvør fer at
 hava ráð til slíka tæna­sta.

Ein nýggjur leikpallur

Enn er ov tíðliga at siga nakað
 við vissu um, hvussu endin
 verður á leikinum um infor­má­
 ti­óns­mo­to­r­vegin. Verður hesin
 møguleiki at náa allar heimsins
 borgarar brúktur til fjant og fjas
 í eini kommersiellari melderódn,
 ella verða tað tey mentunarligu
 og sosialu sjónarmiðini og tær

innovativu og kreativu kreftir-
 nar, sum her fara at fáa ein
 nýggjan leikpall. Tað fer so tíðin
 at vísa.

Tað verður tó helst seinur
 dagur, at vit fara at útflyta digi-
 talan fisk, men harfyri eiga vit
 ikki at lata møguleikan at fáa lut
 í menningini av infor­má­ti­óns­
 mo­to­r­veg­num gleppa okkum av
 hondum.

Vit kunnu í hvussu er gera
 eina roynd at skilja og fyrireika
 okkum til hetta nýggja fyribrigð-
 ið.

*Lisið upp í úrvarpsendingini
 Vetrarbræytn, 22. nov. 1997.*

Bilmarknaður á Internet Sosialinum

Ein av nýggju tæna­stunum á Internet Sosialinum er Bilmarknaðurin. Her kunnu bæði
 bilsølar og privatfólk lýsa bilar til sølu

Eiríkur Lindenskov

Á bilmarknaðinum í Internet
 Sosialinum ber nú til at finna
 just tann bilin, tú leitar eftir.

Eins og greinarnar í Sosia-
 lialinum, eru eisini bilalýs-
 ingarnar lagdar í eina dáta-
 básu, har til ber at leita eftir
 bili í ávísnum prísklassa, eftir
 ávísnum merki ella eftir ávís-
 um bilabólki. Eisini er ber til
 at hava litmynd av bilinum
 við í lýsingini.

Sosialurinn hevur fyrr roynt
 at savna allan tann føroyska
 brúktbilamarknaðin - tí nógv
 teir flestu bilarnir, ið standa á
 sölulista, eru í høvudsstaðar-
 økinum, og tískil hava øll ikki
 møguleika at síggja bilarnar.

Í Internet Sosialinum ber

eisini til at koma beinleiðis í
 samband við seljaran, sum kann
 hava sína e-mail adressu
 standandi undir lýsingini, og við
 at klinkka á sambindingarliðin -
 fær keyparin fatur á lýsaranum.

Ætlanin er kortini eisini at
 savna lýsingarnar í blaðnum, og
 verður tað í teiginum út at
 koyra, sum vanligu er í blaðnum
 hósdag.

**Bæði privatfólk og bilasølar
 hava nú møguleikan at lýsa
 eldir og nýggjari bilar til sølu í
 Internet Sosialinum**

Internet Sosialurinn - um allan knöttin

Í ár 2001 verður það intervarpið...

Sum tóknin mennist kunnu vit ímynda okkum gerandisdagin øðrvísi um trý ár. Niðanfyrir hugleiðir høvundurin um ein vanligan gerandisdag hjá einum føroyskum húski ár 2001

– Pápa dámar ikki, at eg hyggi so nógv eftir teknifilmi. Hann sigur, at tað er ov dyrt - og honum líkaði betur, at eg læs fleiri bókur. So kunnu vit ikki fara heim til tín sennapartin? Tí tit sleppa?

Soleiðis gremur tíggu ára gamla Jóhanna seg fyrri vin-konuni.

Litlasyti hennara, Anna fylti fimm ár í apríl 2001. Og hon hevur ikki (enn) funnið út av, hvussu hon skal klikkja seg gjøgnum gjaldingarskipanina á okkara interaktiva sjónvarpi, okkara Intervarpi. Tað er eisini gott, tí annars sat hon allan dagin og hugdi í kassan.

Fyri at vit skulu minnst loyniorðið, er tað einfalt. Tí veit Jóhanna loyniorðið - og tí mugu vit tosa við hana um hetta, fyri at hon ikki skal sita allan dagin framman fyrri kassanum.

Dagur og vika

Vit hava nú í eini tvey ár havt intervarp. Tað er eitt millumting millum eitt sjónvarp og eina teldu. Tólið kann nýtast sum bæði, men er í veruleikanum mest tað seinna - hóast tey fæstu hugsa um tað.

Tey halda, at talan bert er um eitt slag av sjónvarpi. Og júst tí er tað, at tað kallast Intervarp - hetta funnu nøkur lýsingafólk upp á fyrri yvurhøvdur at kunna selja tólið. Brúkararnir dugdu ikki rættuliga at síggja endamálið við tólinum, so vit vóru millum tey fyrstu 1.000 fólkini í Føroyum, sum keyptu intervarp.

Vit hava óngantið havt video, tí »tað er í grundini einki at goyma upp á frá sjónvarpinum«. Og harafturat skulu børnini ikki sita og byggja eftir Disney alla tíðina. Men tá intervarpið kom fram, vóru vit við beinanvegin, har er gott innihald til vaksni um kvøldið.

Alnótablaðið

Eg vil eitt nú fegin síggja deg og viku, hoyra útvarpið og lesa Sosialin. Men júst tá SvF sendir deg og viku leggi eg børnini at sova, tá tíðindini eru í útvarpinum eta vit. Tað er eisini so nógv annað, sum eg ikki síggi í sjónvarpinum, tí eg havi annað at gera.

Men her er tað, at eg rættuliga geri mær dælt av intervarpinum.

Tí nú síggi eg bæði Deg og Viku, Basalt, Krosskast o. a. Men mær nýtist ikki at bíða eftir hesum sendingum, ella at síggja teir partarnar av sendingunum, sum eg ikki tími at síggja. Eg seti meg við intervarpið. Eg síggi yvirskriftirnar í Degi og Viki, spoli forbi tey óinteressantu innslogini, og síggi á tann hátt bara tað, sum eg tími at

síggja. Eg spoli eisini aftur, fyri at síggja umaftur tey áhugaverdu innslogini.

Tí síggi eg alla Deg og Viku eftir 15-20 minuttum, og veit kortini um øll innslogini.

Útvarpið hoyri eg eisini, tá eg havi hug, tí útvarpið hevur nú eftir hondini lagt allar sendingarnar út á netið - við ljóði. Hoyri eg onkran tosa um

onkra góða sending, eitt nú ein áhugaverdan fimmara, so blaði eg meg bara aftur til sendingina, og lurti eftir henni.

Men tey feskastu tíðindi er at lesa í Sosialinum, sum nú í fyra ár hevur dagført tíðindi fleiri ferðir um dagin.

– Ja, eg hugsi ofta við mær sjálvum. Vit høvdu jú ímynda okkum, at bløðini neyvnan fóru at

Internet Sosialurin - um allan knøttin

klára seg til aldarskifti, men nú hava tey í veruleikan yvirhálað loftmiðlarnar, tí tey eru skjótari við tíðindunum - hvør skuldi trúð tí???

Nógvar »ðrvisi« sendingar
Tann tíman, tá eg leggi bómni, er tað konan, sum eigur intervarpíð. Tá intervarpíð kom, skaptust eisini møguleikarnir fyrri at gera nógvar ðrvisi sendingar. Konuni dámar væl at síggja kjaksendingar, sum vara í fleiri tímar, og har tey, ið kjakast, kunnu kjakast so leingi tey vilja. Sera dugnaligir journalistar gera sendingarnar, sum verða framleiddar á bilgasta hátt, við hondbornum upptøkutólum og bilgari digitalkni. Myndagóðskan verður tí hálvánalig, men tað ger einki, tí tað er innihaldið, sum telur. Tann bilgari framleiðslan ger, at sendingarnar figgjargluga hanga saman, hóast hyggjarnir kanska ikki eru so nógvir í tali. Tað kostar eina fimmmkrónu at síggja sendingina, og tú kanst spola eftir tøvri, eins og við Degi og Viku. Tú kanst eisini sjálvur seta eitt kjak í gongd við at koma við uppskotum um evni, sjónarmiðum ella spurningum. Slíkar sendingar verða framleiddar hvørja viku.

Júst tí at vit hava intervarp, er eingin trupulleiki hjá okkum at síggja hvør sína sending, hóast tað verða sendar samstundis. Bæði Dagur og Vika og kjaksendingarnar verða sendar við internet-tøkni. Við einum finum orði verður hetta nevnt *multicastes*, sum ikki merkir annað enn tað, at ein servari beinir sendingarnar út sum digitalir filar til teirra, sum vilja síggja sendingarnar nær og hvar tey vilja. Vit eru tískil ikki bundin at skíggjan ávísar tíðir.

Gammeldags sjónvarpi hyggja vit ikki so nóg eftir, sum fyrr. Innihaldið er ov breitt, men einum filmi hyggja vit eftir nú og tá.

Bíða eftir lægri prísnum

Tað gamla sjónvarpið varð tveitt á dyr, tá intervarpíð kom. Intervarpíð stendur í sama stað, sum sjónvarpið stóð. Summi snið av intervørpunum skara framúr við LCD-skíggjum, onnur hava bara vanlig myndarør. Okkara er av hesum seinnu, so tað tekur meira pláss - men tað var nógv bilgari.

Í intervarpinum er bæði ein telda og eitt sjónvarp. Teldan er í bundin telefonnetið. Eitt ISDN-samband við eina ella tvær ferðir 64 kilobit pr. sekund er minsta kravið, men úrslitið er rættuliga vánalig myndagóðska. So ring er hon, at illa ber til at hyggja eftir filmi. Úrslitið var nógv betur, um vit valdu eina dýrari loysn. Men vit halda ikki, at intervarpíð er so nógv vert enn og vilja bíða, til telefonfelogini fara at lækka prísimar.

Tað er kortini freistandi at keypa betur sanband, tí filmfelogini bjóða tær nú at heinta

filmir beinleiðis frá teimum. Á tann hátt ber til at síggja ítalskar, franskar, enskar, indiskar og aðrar filmar - sum sjónvarpsstøðirnar ikki vísa.

Fjarstýring við skíggja

Teldupartin av intervarpinum kanst tú brúka, sum tær lystir. Hann kann, eins og ein vanlig sterkur pc'ari, rokna hvat tað skal verða. Stýrissystemið er Microsoft Windows - hugsi NT versión 7.0 ella system 11 til Macintosh.

Vit nýta intervarpíð fyrst og fremst sum sjónvarp. Vit hava eina fjarstýring, sum við píl-tastum koyrir upp og niður eftir menumyndunum, vit síggja á skíggjanum. Menuirnar síggjast í einum víðari menning av einum web-browsara. Vit valdu eisini hesa fjarstýringina, tí hon var bilig. Annar møguleiki er ein meiri moderna fjarstýring, har tú situr við einum mini-skíggja í hondini og týstir við fingrinum á tað, tú vilt.

Intervarpíð sum servari

Vit hava eisini eitt vanligt teldutastatur - nertlaborði til intervarpíð. Tað liggur sum oftast undir sofaborðinum. Tað samskiftir infrareytt við intervarpíð og verður tikið fram, tá onkur av okkum skal senda ein e-mail. Vit bæði vaksnu og tann stórri av gentunum hava okkara egnu e-konto, og vit hava vant okkum til at kunna tær gjøgnum intervarpíð.

Hóast nógv av mailunum í veruleikanum eru hobbykend og koma frá áhugafelagsskapum ella familju, so kanni eg eisini arbeiðsmail fleiri ferðir hvørt

kvöld. Tað er gott at vita, hvat liggur til næsta morgum. Men nertlaborðið liggur fyrri tað mesta og savnar dust og er ein kanska ein feililøga. Tí tað hevur víst seg, at vanligi teldan, sum stendur í arbeiðsrúminum, er nógv betur at skriva og senda e-mail við. Men arbeiðsteldan og intervarpíð senda dáta sína-millum gjøgnum eitt minilokal-net, har intervarpíð er servarin.

Keypa inn á Intervarpinum

Rættuliga nógv brúka intervarpíð, tá tey keypa inn. Tey fara eitt nú inn á heimasíðuna hjá Keypsamtøkuni og billeggja vöruna, sum síðan verður koyrd heim. Tað gera vit kortini ikki, tá vit skulu keypa matvørur. Men vit nýta intervarpíð, tá vit skulu keypa okkurt serligt - bókur, lutir til bilin, amboð og merkjavøruklæði. Tá er tað nógv lættari at leita í intervarpinum enn at renna millum alskyns handlar.

Sama lagið er, tá vit gera bankaflytingar - tað verður eisini gjørt gjøgnum intervarpíð.

Gerandisvørurnar keypa vit upp á gamla máta, tí best er hóast alt at kunna nerta við tað, tú skalt keypa - at eta...

Kunningarmiðstöð

Men Intervarpíð er eisini eitt slag av kunningarmiðstöð. Í húsinum hava vit sett upp nakrar hitamálarar, soleiðis at teldan kann ansa hitalagnum innanveggja. Teldan ansar eisini eftir, hvussu nógvan streym vit nýta, hvussu nógva olju vit nýta o. s. fr. Tískil er tað vorðið til eina kapping um at vita, hvussu lágt niður vit kunnu fáa hesar

útreiðslurnar.

Hevur tú hug, so ber eisini til at seta nökur smá upptøkutól til telduna, so at tú frá arbeiðs-plássinum kanst ansa eftir, hvat fyriferst heima við hús - um tú hevur fingið óbodnar gestir, ella um bómni hava funnið upp á okkurt býtt.

Intervarpíð kann sjálvandi eisini svara telefonini. Tað finnr eisini út av telefonina, tá ávís fólk ringja - og kann geva teimum neyðugu boðini. Eisini kann teldna sjálv finna út av at umstillta telefonina, um tað er onkur serligur, ið vil hava fatur á okk-

um - onkur í famljuni el' a onkur góður vinur.

Lænt hugskot

Hóast tólið, sum umrøtt er í hesi grein - okkum kunnugt - ikki er til, so eru tankarnir ikki tiknir úr leysari luft. Alt, sum her er umrøtt, ber til - tøkniliga sæð - og tað nógva er longu uppfunnið. Vitið bara - nógv vatn rennur í havið - higani og til ár 2001...

Keypið og seljið hús í Internet Sosialinum

Húsamarknaðurin er ein serligur marknaður á Internet Sosialinum, har tú kanst finna hús, sum eru til sølu í øllum Føroyum

Eirikur Lindenskov

Endamálið við at hava ein húsamarknað á Internet Sosialinum er at savna øll hús og bygningar, sum standa á sølu-lista í Føroyum. Í Internet Sosialinum verða øll húsin lögð á eina dátubásu, og har ber síðan til at velja, alt eftir hvar húsin eru, eftir stødd og eftir prisi.

Saman við upplýsingunum um húsin er eisini høvi at hava mynd av húsunum.

Hesi húsin í Hvalvík eru til sølu í Internet Sosialinum. Tað er Húsameklings Vagninum í Havn, sum lýsir tey til sølu

Internet Sosialurinn - um allan knøttin

Jógván Hugo Gardar

Úr Oslo: Hvussu stendur til heima? Fært tú nøkur bløð sendandi? Tosar tú oftani heim?

Hetta er ein spurningur, eg fái javnan, og sum allir føroyingar í útisetu fáa.

Eg svari sjálvandi, at eg fái bløðini, og at eg tosaði við bróður í farnu viku, men har hendur einki av tydingi heima.

Tá ein so kemur heim til Føroyar í summarfrí ella jólafrí, so fær ein søgurnar.

— Hevur tú ikki hoyrt tað. Jú, jú hann smildraði bilin sundur, ella jú, jú hjá teimum gongur stak væl nú.

Mær hevur altíð dámt at fáa tíðindi heiman úr Føroyum, men tá ein tosar við vinir og kenningar, so er sjáldan nakað at tosa um. Í bløðunum stendur nakað, men tey eru ikki fesk tá tey koma til Oslo tveir-triggjar dagar eftir at fólk heima hava lisið blaðið.

Vit fáa ikki tær smáu gerandissøgurnar, tá vit tosa heim, men tað eru júst hesar smáu hendringarnar, sum gera, at vit kunnu fylgja við í tí, sum hendur. Tá

føroyingar vera skuldsettir fyri at eiga hentleikatrolarar, so er tað ikki nakað sum hendur bráðliga. Í Føroyum hava tey, sum fylgja við í fiskivinnuni, tosað um hetta fyrbrigðið í longri tíð, áðrenn tað kemur fram sum ein gøla í norskurum bløðum. Tað er heldur ikki so, at frá tí at føroyingar fóru at fyrirleika oljulgávuna og fram til møguligir oljubankar vera funnir, so hendur einki í málinum. Heima í Føroyum fáa tit hvønn einasta dag smáar søgur um gamlar trolarar, sum verða seldir til Surinam, ella um oljusefrøðingar úr Norvegi, sum vitja.

Hesar smáu gerandissøgurnar geva teimum, sum fylgja við í føroysku fjølmiðlunum eina heildarmynd.

Ein heildarmynd, sum eg ikki havi møguleika til at skapa mær, meðan eg siti í Oslo og fylgið við í tí norska gerandisdegnum.

Broying í heyst

Trupulleikin hjá okkum útisetum er ikki, at vit ikki fáa tíðindir, men at tey ofta eru so gomul, at nógvar er hent í málinum bara teir dagarnar frá blaðið varð prentað.

Framúrskarandi møguleiki

At ringja heim fyri at frætta tíðindir gevur sjáldan nakað serligt úrslit. Føroyingar halda ikki, at tað sum hendur í gerandisdegnum er nakað at fortelja fólk, sum byr í útlenskum stórbýum.

til vit síggja tað. Og ikki at gloyma, vit fáa sum oftast bert brot at vita. Heildin er sjáldan møgulig at hugsa sær.

Sum áhugaður í fótbólta, so royni eg at fylgja við í 1. deild heima. Higartil hevur tað verið eitt forsinkað applivilsi. Líka frá dystirir verða spældir sunnudag og fram til hósdag ella friggjadag tá týsdags-Sosialurinn endiliga er í postkassanum, má eg ganga og biða eftir úrslitunum. Spennandi er at vera til dystin teir knøppu tveir tímarnar seinnar sunnudag, men hugsi tykkum at noyðast at ganga við spenningsi í búkinum í fyra dagar.

Men nú er endiliga ein broying komin í. Síðani tílliga í heyst havi eg havt møguleikan til at fáa øll tíðindi á internetinum.

Nú havi eg møguleikan at fara inn á Internet-Sosialin og fáa eitt gott innlit í, hvat fer fram í Føroyum í hesi løtu. Eg kann sjálvandi eisini hyggja eftir, hvat Dimma hevur at bjóða á síni avmarkaðu heimasíðu.

Fyri meg hevur hendan atgongdin givið mær møguleikan

til at fylgja við í gerandisdegnum heima gjøgnum tíðindini, sum verða borin um Internetið.

Ein annar fyrirminur við internetinum er, at tá eg næstu fer tosi við onkra heima, so hava vit sæð somu tíðindir og lættari er at tosa um viðkomandi mál.

Roca-Gil og undirsjóvartunnin

Internetið gevur okkum ein serligan møguleika til at samanbera tað, sum hendur har vit eru stóð við tað, sum hendur aðrastaðni. Eitt gott dømi um hvussu skjótt tíðindir í dag berast, eru dálkingargømlurnar í Romeriksporten í Noregi o Hallandsåstunnelen í Svøríki.

Í báðum førum brúktu teir sum arbeiddu í hesum bergholum tað franska evni Roca-Gil. Fyrst komu søgurnar úr Svøríki um arbeiðsfólk og eisini húsarhald, sum vóru eitrað av einum evni, sum bleiv brúkt í bergholserbeidinum. Um somu tíð gingu søgurnar um eina álvarsliga umhvørvisgølu eystanfyri Oslo. Fleiri vøtn í økinum vóru við at hvorva. Orsøkin var bergholsarbeiði í Romeriks-

porten. Við internetinum sum amboð vóru tað fleiri sum spurdu seg sjálván, um ikki teir sum arbeiddu í Romeriksporten eisini brúktu okkurt evni, sum skuldi bota um lekarnar frá í bergholinum.

Jú, mín sann um teir ikki brúktu Roca-Gil. Bráðliga høvdu vit tær dálkingargømlur samstundis. Samanbering millum tær tær gømlurnar høvdu ikki komi líka skjótt um ikki tíðindastreyminur var um internetið. Í fyrstu atlugu høvdu norsk bløð eina skrivnað um umhvørvisgølu og vøtnini sum hvurva. Í Svøríki vildi áhugin fyri eitrinum verið størstur.

Hugsjó tykkum um vit í løtuni boraðu undir Vestmannasund. Tá vildi Roca-Gil beinanvegin gjørt eitt evni í Føroyum eisini.

Óført tiltak

Tiltakið hjá Sosialinum er óført og er til stóra hjálp hjá forvitnum føroyskum útisetum. Fyri føroyingar í Føroyum vil hetta tiltak eisini vera við til at gera tann prentaða Sosialin betri, tí blaðið fær lættari atgongd til tilfar.

Internet Sosialurinn - kring allan knøttin

Nú ber til at tekna seg sum haldari av Internet Sosialinum og teimum tænastum, sum Internet Sosialurinn veitir sínum lesarum. Higartil hava tenasturnar verið ókeypis, men frá 1. januar 1998 verður hetta ikki ókeypis longur.

Við at gerast haldari fyri 1. januar 1998, færst tú fyrsta ársfjórðing fyrri hálvan pris. Umframt at kunna lesa blaðið, so hvørt tað verður dagført, færst tú sum vanligur haldari eisini atgongd til at lesa 20 tey seinastu bløðini. Men tað ber eisini til at

lesa øll tey gomlu bløðini, sum eru á databásanum (fyrirbils frá august 1997). Fyri at hava atgongd til hesa skipan mást tú tekna teg sum brúkarar av blaðsavninum.

Tað eru kortini ikki øll, sum altíð hava atgongd til Internetið. Tískil hevur Sosialurinn eisini eina skipan við klippikorti. Eitt klippilort við 10 klippum merkir, at tú sleppur inn á Sosialin 10 ferðir - men 18 tímar hvørja ferð. T. v. s. at tú kanst sløkja telduna og logga teg inn aftur á

Internet Sosialin so ofta tú vilt innan 18 tímar - og tað telur bara fyri ta einu ferðina.

Umframt húsamarknaðin og bilmarknaðin, sum umrøddir eru aðrastaðni, verður Lýsingartorgið nú eisini lagt út á Internet Sosialin hvønn dag.

Annar nýggju marknaður er arbeiðsmarknaðurin. Her eru tvinnir tættir. Ein har tú kanst bjóða teg fram. henda tátt kalla vit Persónslýsingar. Eisini hava vit ein tátt, har fyrirtoku søkja eftir fólk. henda tátt kalla vit

Starvslýsingar.

Undir Persónslýsingum kanst tú ókeypis seta eina umsókn eftir starvi, og tú kanst eisini seta tíni persónligu eyðkenni (Curriculum Vitae), hetta kanst tú til dømis gera beint áðrenn tú ert liðugur at lesa.

Onnur nýggji skipan er Ávaringarskipanin. Við henni kanst tú biða um at fáa ein e-mail, hvørja ferð eitt ávíst orð kemur fyri í Internet Sosialinum. Fekk lögmaður sær hesa skipan, so kundi hann fingið ein e-mail

sendandi, hvørja ferð eitt nú orðið lögmaður, ella hansara eigna navn varð nevnt, og soleiðis verðið ávaraður, tá eitthvørt varð skrivað um hann.

Við nýggju Internetstænastuni vóna vit at røkka enn fleiri lesarum - hvar í heiminum, teir eru staddir, eins og vit vóna, at lesarar fáa gleði av nýggju tænastunum.

Internet Sosialurin - um allan knøttin

Nú rapla múrarnir

Við Sosialinum á Internetinum kann tú lesa tað nýggjasta í blaðnum nógv fyrr enn leysa-søurnar kunnu bjóða og ikki um at tala post-verkið. Fyri útisetar er hetta eitt frálíkt tilboð, skrivar Jústinus Eidesgaard, journalistur úr Singapore

*Jústinus Eidesgaard,
Singapore*

Internetið er størsta framstigið innan samskipti í nýggjari tíð. Tað er líka stórt stíg, sum tá telefonin varð automatiserað og tá telexið kom fram fyrr í hesi öldini. At so bløð eisini verða útgivin á internetinum er ein kollvelting fyri skrivaðu miðlar-nar.

Bløðini hava altíð havt tann vansa í mun til loftmiðlarnar og serliga til útvarpið, at tey skulu prentast áðrenn tey kunnu ná lesaran. Tað er ikki nóg mikið við eini mikrofon á bløðunum. Greinarnar skulu skrivast og síðan skulu tær gjøgnum eina tekniska viðgerð, áðrenn blaðið liggur í blaðsølunum.

Tøknin kemur ongantíð so langt fram at mannaheilin verður heilt útskiptur við eina teldu. Greinar skulu framvegis skrivast. Í framtíðini koma ivaleyst tól, sum kunnu týða røddina til skrivað orð. Tó vil altíð vera brúk fyri eini tungu fyri at siga orðini og aftanfyrri tunguna ein heili.

Fyri útisetarnar, ið dáma Sosialin, merkir útgávan á Internetinum at múrarnir rapla. Nú er ikki neyðugt longur at biða eftir postboðnum og lesa vikugomul bløð. Vit útisetar fáa tað allarferkasta nógv fyrr enn vanligi lesarin heima í Føroyum. Fjarleikin hevur ongan týðning longur og ikki verður neyðugt at senda pakkar við bløðum

Internetið hevur sera stóran týðning fyri útisetar. Leitar tú á netinum, so er skjótt at síggja listar yvir føroyskar e-mail adressur og her eru mangir útisetar ímillum.

Forpliktir

Í dag ber so til at halda Sosialin sum internetavís, og tað merkir at útisetin kann fylgja við í Føroyum nógv betur enn fyrr. Men ein slík útgáva forpliktir eisini hjá blaðleiðsluni. Ein stórus trupulleiki fyri útisetar er júst, at føroysku fjølmiðlarnir hanga saman. Hevur tú ikki atgongd til allar, so fær tú ikki rættuliga fylgt við hvat hendir heima í Føroyum. Tá bløðini byggja víðari á søgur, sum loftmiðlarnir hava borið fram og tey ikki rættuliga ómakað sær at fortelja lesarunum hvat loftmiðlarnir søgdu, so er »the

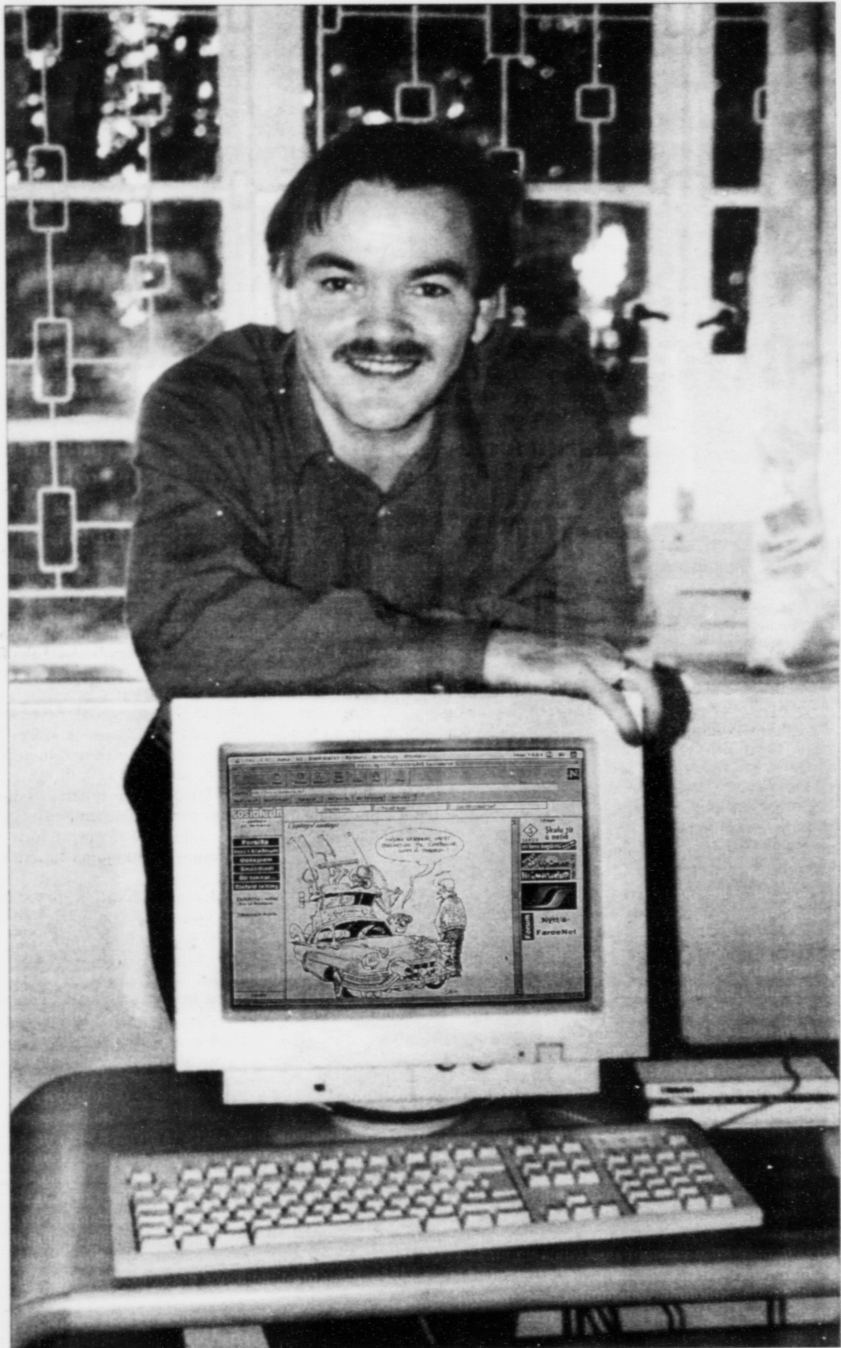
- Endiliga kunnu bløðini verða eins skjótt úti við nýggjheitum sum skjótasti miðilin, útvarpið og endiliga sleppt úr klørnum á tí seina og strivna post-verkinum, sigur Jústinus Eidesgaard úr Singapore. Á myndini, sum er tikin í Singapore, sæst hann við leygardags Sosialinum

Mynd: Dan Pradsgaard

missing link« veruleiki. Faktaboksin, ein lítil kassi, ið tekur saman um eina søgu, eigur eisini at finnast á internetbløðunum. Eisini á InternetSosialinum.

Miðskeiðis í sjevtiárunum hendi eitt líka so stórt frambrot sum í dag. Tá kom offsett tøkni til Føroya. Áðrenn og seinastu mongu hundrad árinu hevði blýggið verið álitið. Síðan hevur menningin gingið skjótt, men síðan teldan fekk fast pláss í blaðhúsinum er rættulig ferð komin á. Fyri bert fáum árum síðan, so skuldi ein grein sum hendan gjøgnum fleiri hendur, áðrenn hon kom í blaðið. Hon skuldi fyrst skrivast av blaðfólkinum, síðan skuldi ein setari seta greinina. Frá setaranum fór hon til umbrótarin, áðrenn hon endaði í kjallarunum hjá trykjarunum. Mynd skuldi eisini takast og hon skuldi eisini viðgerast áðrenn hon kom í blaðið. Við nýggju teldutøkni ber til at sita í Singapore og gera eina grein við myndum og øllum heilt klára og fáa hana í blaðið á jøvnum fœti við blaðfólkið heima. Greinin verður send gjøgnum internetið saman við myndunum og fáa minuttir seinni ber so til at síggja hana á Internetsosialinum

Størsta framstigið fyri blaðfólk við internetinum er, at nú kann tú senda myndir, sum tær lystir. At senda tekst gjøgnum telefonkaðal hevur verið gjørligt meginpartin av hesi öldini. At senda myndir hevur eisini verið gjørligt, men munandi torførari enn í dag. Ein tann fyrsta stóra reportasjan send gjøgnum kaðal var frásøgnin hjá Roald Amundsen,

tá hann hevði funnið útnyrðingsleiðina norður um Ameriku í 5. desember í 1907. Fjarritið var uppá 1000 orð og kostaði 755.28 amerikanskar dollarar ella 5200 føroyskar krónur. Ein øgilig upphædd tá á døgum. Tað tekur ein minutt á Internetinum at senda eina opnu úr Singapore og heim til

Sosialin og tá eru myndirnar við. Hvør tími á internetinum kostar umleið 12 krónur. Tað ber sostatt til at senda knappliga 60 opnur heim til Sosialin fyri 12 krónur. Hevði Amundsen vitað til sín.

Internetið fer eisini at gera vanliga Sosialin munandi betri fyri lesaran í framtíðini.

Blaðfólkinu eru ikki longur so knýtt at blaðhúsinum fyri at skriva til blaðið. Tey kunnu arbeiða eins skjótt munagott og blaðfólkinu í blaðhúsinum, líka mikið um tey eru stódd á Trøllanesi, á einum oljuboripalli, í Keypmannahavn ella hvar tað skal vera í heiminum.

Internet Sosialurin - um allan knøttin

- Neyðugt er við einum aktivum innsatsi skulu Føroyar ikki verða afturúrsgldar á KT-økinum, heldur Niels Christian Nolsøe, stjóri á Elektron og limur í KT-bólkinum. Mynd: Jens Kristian Vang

Kunningar-tøknin fer at kollvelta samfelagið

Næstu árinu fer menningin innan kunningartøkni at ganga við rúkandi ferð. Tað, sum vit uppliva við internetinum í dag, er bert byrjanin til eina heimsúmfatandi KT-kollvelting

Eyðun Klakkstein

Allir føroyingar merkja nærum dagliga, at heimurin er ikki tað, hann var, og teir kunnu samstundis vera visir í, at heimurin í morgin, verður ikki tann sami, sum hann er í dag.

Kunningartøkni (KT) mennist við rúkandi ferð, og vit eru á ongan hátt komin í hæddina, skulu vit meta okkum eftir tí, sum køn fólk á økinum siga. Tey siga øll við ein munn, at vit eru bert stódd við byrjanina til eina stórra KT-kollvelting, sum fer at ávirka gerandisdagin hjá fólkum á øllum høgusandi økjum.

Í Føroyum eru fyrstu tekini til hesa kollvelting langt síðani komin. Internetið gerst ein alamt meiri brúktur og betri umtøktur miðil, 40 prosent av føroyska fólkinum hevur teldu, og innan stutta tíð verður møguligt at avgreiða síni bankaørinu heimanífrá.

Niels Christian Nolsøe er stjóri á Elektron og hann er limur í KT-bólkinum, sum júst

hevur gjørt eitt uppskot um eitt KT-stevnumið fyri Føroyar. Hann er sannfurdur um, at menningin innan kunningartøkni fer at halda fram nógvu næstu árinu.

- Alt bendir á, at menningin fer at taka ferð á seg, og vit eru á ongan hátt komin í hæddina enn. Vit eru stódd við byrjanina til eina KT-kollvelting, sigur hann.

- Eftir seinna heimsbardaga og fram til sjevtiárinu var framgongdin stór og livistøðið meiri enn tvífaldaðist, og tað eru nógv sum halda, at vit næstu árinu fara uppliva eitt líknandi tíðarskeið, har menningin kanska verður enn stórri.

Heimurin er broyttur

Saman við menningina á tele-samskiptistøknum, stendur teldan rættiliga sentral í nýggju tøkni, og tað er ein sannroynd, at menningin á tí økinum gongur so skjótt fyri seg, at tað er trupult at fylga við og altíð hava bestu og skjótastu telduna. Tað

er bara háltannað ár ímillum at processorurin, sum er heilin í telduni, tvífaldað sin kapacitet, og mætir teldumenn sum t.d. Bill Gates halda, at henda menningin kann halda fram í nógv ár afturat, kanska í 20 ár ella meiri, id hvussu so er sæst í løtuni eingin endi á menningini við processorinum.

- Tað hendir eisini nógv innan teldusamskiptið, og tað internetið, sum vit kenna og verður so nógv brúkt í dag, er bara byrjanin til ein heimsúmfatandi kunningarmotorveg, sigur Niels Christian Nolsøe.

- Heimurin er broyttur og nú luttekur allur partur av heiminum í menningini. Fyri 20 árum síðani vóru stórveldið sum Sovjett, Kina og nógv onnur lond als ikki við, men tað eru tey nú, og tað leysgevir nógvur kreftir. Og alt hetta gevur ábendingar um, at vit eru á veg inn í eina menning, sum kanska verður stórri enn hon var eftir seinna heimsbardaga.

Hóast tað eru fólk, sum ræðast slíka menning, eru framtíðarútlitini fyri einaferð skuld góð og ljós.

- Vit minnst øll hvussu tað var tíðarskeiðnum við tí kalda krígnum, tá stórveldini stóðu andlit til andlit við atomvápnum,

og vit vóru øll sannfurd um, at tað fór at enda við atomkríggi og atomvetri. Men gongdin gjørdist meiri positiv enn nakar hugsaði. Og sammeta vit okkara tíð við 30'ini, tá facisman vann sær vald nógvastaðni, síggja her í 90'unum eina heilt óðrvisi gongd, har tað fer fram ein stórri demokratiseringsprocess kring knøttin.

- Alt bendir á, av vit eru í einari góðari støðu, og fyri einaferð skuld eru framtíðarútlitini ljós. Hetta er alt góðar fortreytir fyri einari góðari og friðarligari menning, heldur Niels Christian Nolsøe.

Føroyar skulu vera við

Hóast ídnaðarsamfelagið, sum vit kenna tað, spakuliga verður avloyst av einum kunningarsamfelag, verður tú ikki av sær sjálvum tikið við í menningina.

- Neyðugt er við einum aktivum innsatsi, skulu Føroyar ikki verða afturúrsgldar, og tað er við hesum í huga, at vit í KT-bólkinum hava gjørt eitt KT-stevnumið fyri Føroyar. Har leggja vit millum annað dent á, at kunningartøkni gerst ein stórri partur av skúlunum, bæði sum sjálvstøðug lærugrein og sum partur av allari undirvísingini. Og tað eru ikki bert børnini og

tey ungu, sum skulu fáa lærdóm innan kunningartøkni, øll skulu hava høvi til tað, sigur Niels Christian Nolsøe.

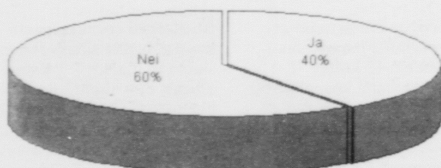
- Hyggja vit bara nøkur fá ár aftur í tíðini, so sæst, at nógv er hent á kunningarøkinum, eisini í Føroyum. PC-arin er vorðin vanligur partur av húsarhaldinum, og fer ivaleyst at gerast líka vanligur sum sjónvarp og telefonin, og internetið er eftir øllum at døma komið upp úr ongunum.

- Og menningin heldur fram. Vit ríða bara á fyrstu bylgjunu nú, og vit eru á ongan hátt komin í hæddina á KT-økinum. Tað er sannlíkt, at verandi møguleikar við internetinum fara at verða útnyttaðir í nógv stórri mun í framtíðini, og Internet-Sosialurin er bara eitt dømi um teir mongu møguleikarnar. Um stutta tíð fáa vit Home-Banking, og tað er sannlíkt at tað almenna og vinnan fara at brúka samskiptið um internetið í nógv ongunum.

Tíðirnar broytast og alt bendir á, at vit standa frammanfyri einum tíðarskeiði, har menningin fer at taka ferð á seg, og framtíðarsamfelagið verður nakað væl óðrvisið skipað, enn tað vit liva í í dag.

Føroyingar og teldan

Privat: Hava tygum teldu?

Tolini eru tikið frá kanning, sum Elektron hevur gjørt, og sum sæst á www.elektron.fo